

Діана СВІДЕР

здобувач вищої освіти освітнього ступеню «магістр»,
спеціальність «Облік і оподаткування»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Савіцька С.І.**
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Згідно з Податкового кодексу України, податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1].

Податковий контроль є складовою частиною митного контролю в частині здійснення заходів, що вживаються митними органами з метою перевірки правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів.

Податковий контроль в Україні, як і інші види державного контролю, здійснюється згідно із законодавством. До законодавчих актів, що регулюють здійснення податкового контролю, слід, в першу чергу, віднести Закони України «Про державну податкову службу в Україні», «Про Національну поліцію», «Про державний бюджет України (на відповідні роки)», закони про окремі види податків, Бюджетний кодекс

України, Податковий кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний і Кримінально-процесуальний кодекси та інші [2].

Суб'єктом податкового контролю є юридична чи фізична особа, поведінка якої регулюється нормами податкового законодавства, тобто платники податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджетів і державних цільових фондів.

Система органів податкового контролю – це розгалужена мережа спеціалізованих структур. Контролюючими органами є:

- митні органи – стосовно акцизного збору та податку на додану вартість (з урахуванням випадків, коли законом обов'язок з їх стягнення або контролю покладається на податкові органи), ввізного та вивізного мита, інших податків і зборів (обов'язкових платежів), які відповідно до законів справляються при ввезенні (пересиланні) товарів і предметів на митну територію України або вивезенні (пересиланні) товарів і предметів з митної території України;

- органи Пенсійного фонду України – стосовно збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;

- органи фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування – стосовно внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у межах компетенції цих органів, встановлене законом;

- - податкові органи – стосовно податків і зборів (обов'язкових платежів), які справляються до бюджетів та державних цільових фондів [2].

Контролюючим органам державою надано право здійснювати перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати тільки стосовно тих податків і зборів, обов'язкових платежів, які віднесені до їх компетенції.

Податкові органи мають право здійснювати податковий контроль за такими напрямками:

– контроль за правильністю розрахунку податкового зобов'язання, повноти та своєчасності плати податку до бюджету, а також законністю валютних операцій;

– контроль за дотриманням порядку проведення розрахунків за товари (послуги), інших вимог Закону «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування і послуг»;

– контроль за порядком зайняття господарською діяльністю [3].

До форм податкового контролю в Україні слід віднести:

- 1) податкові перевірки;
- 2) держання пояснень від посадових осіб платників податків і інших зобов'язаних осіб;
- 3) перевірки даних обліку й звітності;
- 4) взяття на облік суб'єктів підприємницької діяльності;
- 5) контроль валютних операцій;
- 6) контроль розрахункових операцій при проведенні готівкових розрахунків;
- 7) контроль погашення податкових зобов'язань;
- 8) контроль наявності свідоцтв, ліцензій та інших документів на дозвіл здійснення окремих видів діяльності;
- 9) контроль за отриманням СПД та використанням марок акцизного збору;
- 10) постійний моніторинг основних економічних показників СПД, податкового навантаження і фактичних надходжень податкових платежів [4].

Необхідно відзначити, що форми та методи податкового контролю існують в нерозривній, органічній єдності. Тому при здійсненні контрольної діяльності в правовій формі податкової перевірки

уповноважені органи застосовують перевірку документів як прийом або спосіб вивчення реального стану розрахунків по податках з бюджетом.

При цьому перевірка документів буде лише однією з цілого комплексу методів податкового контролю, вживаних податковими органами при проведенні своєї контрольної діяльності у формі податкових перевірок.

Таким чином, в рамках однієї правової форми організації контрольної діяльності можуть застосовуватися різні методи контролю, які в деяких випадках співпадають за найменуванням з самою встановленою податковим законодавством формою контролю.

Проведення податкового контролю здійснюється за наступними етапами:

- 1) попередній аналіз;
- 2) планування контролю;
- 3) здійснення перевірки;
- 4) завершальний етап контролю;
- 5) реалізація й контроль за виконанням матеріалів перевірки.

На етапі попереднього аналізу здійснюється вивчення обліку платників податків у податковому органі, податкові декларації, порівнюються динаміка даних про нарахування й сплату податків, аналіз розвитку підприємства, аналіз основних показників підприємства.

На етапі планування контролю здійснюється відбір необхідних даних про платника податків, відбір об'єктів для проведення перевірки, підготовка планів і графіків перевірок, визначаються джерела інформації, методичні прийоми контролю, відповідальні за проведення та результати контролю.

Далі на основі програми перевірки безпосередньо здійснюється податкова перевірка. Програми перевірки - це обов'язків мінімум питань, що підлягають документальній перевірці. За результатами проведення

перевірки складається акт (якщо порушення виявлені) або довідка (якщо порушень не виявлено). Акт перевірки складається у 2-х примірниках [2].

Таким чином, податковий контроль в Україні являє собою визначення і документування фактичних показників (параметрів плану), порівняння їх з плановими для оцінки результатів діяльності. Крім того, контроль містить в собі комплекс заходів щодо аналізу причин відхилень від запланованих показників з метою прийняття відповідних рішень для проведення коригувальних заходів або зміни первісних цільових настанов і планів. Головний зміст контролю полягає в організації систематичної діяльності, спрямованої на наближення фактичного виконання до запланованого результату.

Недоліками податкового контролю в Україні є те, що чинними нормативно-правовими актами не встановлено чітких процедур організації проведення документальних перевірок платників податків. Як правило, кожний контролюючий орган самостійно розробляє правила та порядок проведення перевірок у вигляді методичних рекомендацій. Зрозуміло, що такі рекомендації є відомчими нормативними актами і не обов'язкові до виконання суб'єктами підприємницької діяльності [3].

Перелік використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, №13-14, N15-16, N17, ст. 112.
2. Кизилова Л.О., Кизилів Г.І. Організація податкового контролю: навчальний посібник. Харків: ХНАМГ, 2006. 163 с.
3. Ткаченко І.В. Особливості державного податкового контролю в Україні та зарубіжний досвід розвинених європейських країн. *Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського*. 2009. Вип. 6(59). Част. 1. С. 224-228.
4. Іванова І.М. Державний фінансовий контроль. Парадигми розвитку: монографія. К.: Академвидав, 2010. 168 с.
5. Савіцька С.І. Податкове стимулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах фінансової нестабільності. *The 14 th International scientific*

and practical conference «ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE» (27-28 April, 2020). Stockholm, Sweden 2020. p. 566-569.

6. Savitska S., Fugelo P. Economic evaluation of investment activity of agricultural enterprises in Ukraine. *Proceedings of the 2018 International Scientific Conference Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy*. ISBN 978-83-7583-802-2 No 1, Warsaw, 7-8 June 2018, pp. 303-308. ISBN 978-83-7583-802-2. DOI: 10.22630/ESARE.2018.1.42.